

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки і підприємництва**

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

Степанчук Дарії Володимирівни

УДК 338.434:332.2

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«СТРАТЕГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 051 «ЕКОНОМІКА»**

**Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр», кваліфікаційна
робота містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело**

Д.В. Степанчук

Керівник роботи:

Ходаківський В.М.

к.е.н., доцент кафедри

економіки і підприємництва

Житомир – 2020

Висновок кафедри _____

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

економіки і підприємництва

д.е.н. професор _____

Ткачук В.І.

«__» _____ 20__ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Степанчук Дарія Володимирівна захистила кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

лаборант кафедри

економіки і підприємництва _____

Мельник Л.М.

АНОТАЦІЯ

Степанчук Д.В. Стратегія забезпечення економічного зростання сільськогосподарських підприємств. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 051 «Економіка». – Поліський національний університет, Житомир, 2020.

В роботі обґрунтовано та систематизовано принципи стратегії економічного зростання сільськогосподарських підприємств. Проаналізовано умови реалізації господарської діяльності конкретного сільськогосподарського підприємства. Проведено моделювання та перспективну оцінку його ефективності відносно стратегії економічного зростання СВК «Ружинський». Доведено доцільність використання стратегії економічного зростання сільськогосподарського підприємства в довгостроковій перспективі та з урахуванням умов нестабільного економічного середовища.

Ключові слова: сільськогосподарське підприємство, економічне зростання, стратегія, забезпечення, ефективність, доцільність, проектування.

ANNOTATION

Stepanchuk D.V. Strategy for ensuring economic growth of agricultural enterprises. – Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for a master's degree in specialty 051 "Economics". – Polissya National University, Zhytomyr, 2020.

The principles and strategies of economic growth strategy of agricultural enterprises are substantiated and systematized in the work. The conditions of realization of economic activity of a concrete agricultural enterprise are analyzed. Modeling and long-term evaluation of its effectiveness in relation to the strategy of economic growth of Ruzhynsky Agricultural Complex has been carried out.

Key words: agricultural enterprise, economic growth, strategy, provision, efficiency, expediency, design.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Розділ 1. Теоретичні аспекти стратегії забезпечення економічного зростання сільськогосподарських підприємств.....	7
1.1. Суть та значення стратегії економічного зростання.....	7
1.2. Формування елементів стратегічного набору підприємства.....	7
1.3. Методика реалізації моделі економічного зростання підприємства та її стратегічна систематизація.....	9
Розділ 2. Сучасний рівень економічного розвитку СВК «Ружинський» Ружинського району Житомирської області.....	11
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	11
2.2. Аналіз умов зовнішнього та внутрішнього економічного середовища підприємства.....	13
2.3. Аналіз умов використання земельних угідь підприємства в перспективі їх виробничої структуризації.....	15
2.4. Аналіз конкурентного середовища та його вплив на рівень економічного зростання підприємства.....	18
Розділ 3. Формування альтернатив стратегії економічного зростання СВК «Ружинський» Ружинського району Житомирської області.....	19
3.1. Моделювання процесу реалізації стратегії економічного зростання підприємства.....	19
3.2. Проектне обґрунтування умов стратегії економічного зростання підприємства.....	21
3.3. Обґрунтування проектної ефективності реалізації стратегії економічного зростання підприємства.....	23
3.4. Обґрунтування моделі стратегії економічного зростання підприємства в довгостроковій перспективі.....	25
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	28
ДОДАТКИ.....	32

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Стратегія економічного зростання сільськогосподарських підприємств відіграє вирішальну роль в перспективах функціонування аграрної галузі країни. Реалізація місії та довгострокових цілей сільськогосподарських підприємств передбачає комплекс заходів щодо досягнення високого рівня показників економічного зростання підприємства. Використання інструментів даного стратегічного зростання є досить дороговартісним та потребує залучення спеціалістів відповідного профілю.

Мета і завдання роботи. Метою випускної роботи є системне обґрунтування теоретико-методологічних засад залучення та використання стратегії економічного зростання сільськогосподарських підприємств. Для вирішення зазначеної мети було вирішено наступні завдання: обґрунтовано та систематизовано сутність процесів стратегії економічного зростання сільськогосподарських підприємств; досліджено організаційно-господарську систему сільськогосподарського підприємства та виявлено перспективи шляхів її зростання; виділено специфіку моделі економічного зростання сільськогосподарського підприємства; спроектовано та обраховано ефективність реалізації моделі економічного зростання сільськогосподарського підприємства з використанням елементів вертикальної диверсифікації

Предмет та об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження випускної роботи є СВК «Ружинський» Ружинського району Житомирської області. Предметом дослідження стала сукупність теоретико-методичних принципів реалізації процесів стратегії економічного зростання сільськогосподарських підприємств в перспективному періоді їх функціонування.

Методи дослідження. Методичною основою написання кваліфікаційної роботи став монографічний метод дослідження з позиції характеристики процесів стратегії економічного зростання сільськогосподарських підприємств. Для виявлення тенденцій розвитку внутрішнього виробничого середовища підприємства використовувався метод аналізу та синтезу. Для узагальнення

отриманої інформації відносно тематики дослідження використовувався метод індукції та дедукції. Для побудову схематичної взаємодії факторів дослідження використовувався графічний та табличний методи дослідження. В процесі обґрунтування факторів взаємозалежного впливу на результати проведених досліджень застосовувався статистико-економічний метод. В системі прогнозування умов розвитку об'єкту дослідження застосовувався економіко-математичний метод з елементами балансів та прогнозування.

Перелік публікацій автора за темою дослідження:

Дубовенко О.О., Степанчук Д.В., Ходаківський В.М. Стратегічні альтернативи умов інвестиційного забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств Житомирської області. *Інвестиції : практика та досвід*. ТОВ «ДКС Центр». 2020. Вип. 21. С. 61-67 (DOI: 10.32702/2306-6814.2020.20-21; Index Copernicus; Google Academy; WorldCat; Crossref).

Практичне значення отриманих результатів. Проведені дослідження щодо умов реалізації стратегії економічного зростання сільськогосподарських підприємств дають можливість систематизувати та узагальнити концептуальні основи проблеми дослідження. Методика проведеної оцінки умов внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства дає можливість раціонально оцінити можливості залучення та використання стратегії економічного зростання підприємства. Запропоноване проектне обґрунтування заходів щодо реалізації умов стратегії економічного зростання підприємства надає можливості суттєвого підвищення рівня рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції в середньостроковій перспективі. Використання запропонованої схематичної моделі стратегії економічного зростання дає можливість розвитку дієвого конкурентного середовища сільськогосподарського підприємства.

Структура та обсяг роботи. Випускна робота складається зі змісту, вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Виконана робота містить 31 сторінку машинописного тексту, 8 таблиць, 13 рисунків та 4 додатки. Список використаних літературних нараховує 44 найменування, а його зміст викладено на 4 сторінках.

Розділ 1. Теоретичні аспекти стратегії забезпечення економічного зростання сільськогосподарських підприємств.

1.1. Суть та значення стратегії економічного зростання.

Успішний та ефективний розвиток підприємства в значній мірі покладається на розробку та реалізацію конкретної стратегії, що за своєю сутністю містить набір дій та елементів щодо набуття або досягнення бажаного стану у майбутньому. Економічне зростання саме сільськогосподарського підприємства передбачає досягнення наступних складових його ефективного розвитку: отримання раціонального рівня прибутку в порівнянні з конкурентами, ощадливе та раціональне використання предметів і засобів праці в процесі виробництва та збереження навколишнього середовища (в контексті впливу на виробництво високоякісної продукції в майбутньому). В залежності від поставлених стратегічних завдань, періодів та форм їх реалізації встановлюються цілі та методи їх виконання при незмінному процесі реалізації самої стратегії (дод. А, рис. 1.1.).

Діючи в умовах мінливого економічного середовища реалізація стратегії економічного зростання має містити елементи набуття конкурентних переваг в довгостроковому періоді господарювання. Для досягнення бажаних результатів стратегії використовується набір стратегічних переваг (дод. А, рис. 1.2). Сам «інструментарій» досягнення завдань економічного зростання та різноманітність елементів його реалізації, в залежності стану господарського середовища підприємства, вимагає певної кількості ресурсів, котрі формують поняття процесів затратності стратегій [10, с. 104-107].

1.2. Формування елементів стратегічного набору підприємства.

Застосування умов «чистої» стратегії в процесі економічного зростання сільськогосподарських підприємств є мало ефективною результативністю для набуття конкурентних переваг та може створити умови для короткострокового періоду вказаного надбання, саме тому слід використовувати системи «змішаних» стратегічних наборів. Основними вимогами до набору реалізації

стратегії економічного зростання сільськогосподарських підприємств є: взаємопов'язаність наданих цілей; конкретизація умов стратегічного планування з чіткою градацією застосовуваних стратегій; субординаційна залежність стратегічних інструментів та дій реалізації умов стратегічного середовища; присутність умов для реалізації синергетичних ефектів використання залучених стратегій; мінімізація впливу ризику; взаємозалежність господарських процесів та форм їх вираження; швидка пристосовуваність до мінливих умов зовнішнього середовища з чітким набором змінних дій; узгодженість вхідних результатів реалізації стратегії з кінцевими ефектами її вираження [21].

Позиціювання умов реалізації стратегічних альтернатив економічного зростання має передбачати формування конкретних цілей. На нашу думку набір цілей даного зростання варто виразити в виокремленні конкретних напрямків реалізації самого процесу господарювання підприємств з позиції умов та можливостей повсякчасного контролю, досяжності, простоти обрахування і вираження та взаємодоповненості (дод. Б, табл. 1.1). Поширеною проблемою реалізації стратегії економічного зростання є подолання стратегічних «прогалин», що передбачає проведення комплексного аналізу господарської діяльності, результатом якого стають як правило виявлення крайніх недостатностей реалізації заданих цілей. Дані виявлення потребують покриття за умов залучення додаткових зовнішніх капіталів котрі містять дороговартісні умови їх використання. Сільськогосподарські підприємства здатні самостійно вирішити виявлені проблеми в основному за рахунок виробництва якісної продукції, але унікальність якості досягти досить важко за рахунок однотипності процесів виробництва та залежності від мало контрольованого фактору виробництва (родючості ґрунтів).

На нашу думку елементами подолання стратегічних прогалин сільськогосподарських підприємств мають стати: пошук можливих альтернатив зростання за рахунок збільшення кількості сільськогосподарських угідь; різнотипність в застосуванні пошуку інноваційних процесів виробництва

продукції, особливо окремих тактів виробництва; стимулювання розвитку сильних конкурентоспроможних позицій та їх інтенсивної інтеграції в набуті системи господарського середовища; формування політики виокремлення інтеграційної різноманітності відносно умов утворення можливих асоціацій, реструктуризаційних змін, поглинання, злиття та ліквідації малоефективних виробництв. Формування елементів стратегічного набору реалізації стратегії економічного зростання та умови їх реалізації відіграють визначальну роль щодо ефективності її реалізації загалом та успішності досягнення місії діяльності сільськогосподарського підприємства зокрема.

1.3. Методика реалізації моделі економічного зростання підприємства та її стратегічна систематизація.

Переважна більшість методик стратегічного проектування покладається на принципи вагомого підвищення рівня основних показників ефективності функціонування підприємств. В даному випадку реалізуються процеси покриття стратегічних прогалин за рахунок використання наявних функціональних трендів підприємства, а також використовуються раніше набуті функціональні переваги в процесі підтримки господарської лінії тренду. Отримані ефекти в даному ефекту можуть бути вагомими, але мають досить короткотривалий характер і в середньостроковій перспективі потребують суттєвого доопрацювання, а інколи і переробки. Для сільськогосподарських підприємств застосування типових методик реалізації моделі економічного зростання є дещо проблемним процесом з огляду на підвищені рівні ризиків ведення господарської діяльності. Саме тому з позиції специфіки сільськогосподарської галузі пропонується моделювання системи стратегії економічного зростання на умовах розширення масштабів виробництва як основного (визначального) фактору стабілізаційних впливів в системі раціоналізації виробничої структури підприємств (дод. Б, рис. 1.3).

Стратегія економічного зростання підприємства має базуватися на чітких програмних пріоритетах її реалізації. Будь-які не заплановані системні зміни та

зрушення мають підлягати негайному коректуванню та приведенню виниклих ситуацій у відповідність до поточних цілей стратегічної програми. З огляду на планомірність використання інструментів стратегічного планування економічного розвитку підприємства пропонуємо використовувати матрицю планомірної політики (дод. Б, рис. 1.4).

З огляду на можливий розвиток економічного середовища бізнесу має прийматися стратегічне рішення щодо можливих перспектив ведення господарської діяльності. Дане рішення має покладатися на наявний реалізаційний ресурс або стійкі перспективи його наявності в найближчому майбутньому. В реалізації планів наведеної перспективи мають бути задіяні всі наявні ресурси підприємства. В залежності від вміння використовувати наявний господарський ресурс та своєчасності адаптації процесів диверсифікації підприємства в стадіях життєвих циклів сільськогосподарських підприємств формується наявність моментів вибіркості відносно процесів економічного розвитку (дод. Б, рис. 1.5). В процесі стратегічного планування економічного зростання сільськогосподарських підприємств слід враховувати ряд особливостей котрі здатні в значній мірі вплинути на його результативність: тісна залежність виробництва від зовнішніх факторів впливу з високим рівнем ризику втрати капіталів; необхідність наявності комунікаційних зав'язків з кон'юнктурними процесами ринків реалізації сільськогосподарської продукції та сировини; раціональні розрахунки меж запозичених ресурсів в розрахунку на можливість швидкої ліквідності бізнесу; орієнтація інвестицій на розширення процесів капіталізації сільськогосподарського виробництва з позиції його якісного переоснащення. Успішність реалізації стратегії економічного зростання залежить від стану оточуючого економічного середовища в якому функціонує сільськогосподарське підприємство та відповідності його стратегічний цілей регіональним програмам розвитку типових господарських формувань. Зміст показників методики аналізу стратегії економічного зростання не є усталеним та має залежати від доведених цілей процесу стратегічного планування.

Розділ 2. Сучасний рівень економічного розвитку СВК «Ружинський» Ружинського району Житомирської області.

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.

Економічна характеристика підприємства в контексті забезпечення умов стратегічного зростання економічного розвитку підприємства передбачає використання методики оцінки наявного господарського потенціалу та прихованих його можливостей. Визначальну роль в формуванні економічної діяльності підприємства відіграє склад та структура товарної продукції а також динаміка її реалізації (дод. В, табл. 2.1). В структурі товарної реалізації в значній мірі переважає продукція галузі тваринництва 72,8 % в порівнянні з продукцією галузі рослинництва 27 %. Необхідно також враховувати фактор використання продукції галузі рослинництва як кормової бази для тварин на вирощуванні та відгодівлі.

Вагомий вплив на ефективність ведення господарської діяльності мають показники рівня використання власного капіталу (рис. 2.2). Формування та нагромадження отриманих господарських ефектів створюють дієву базу для розвитку виробництва на інноваційній основі.

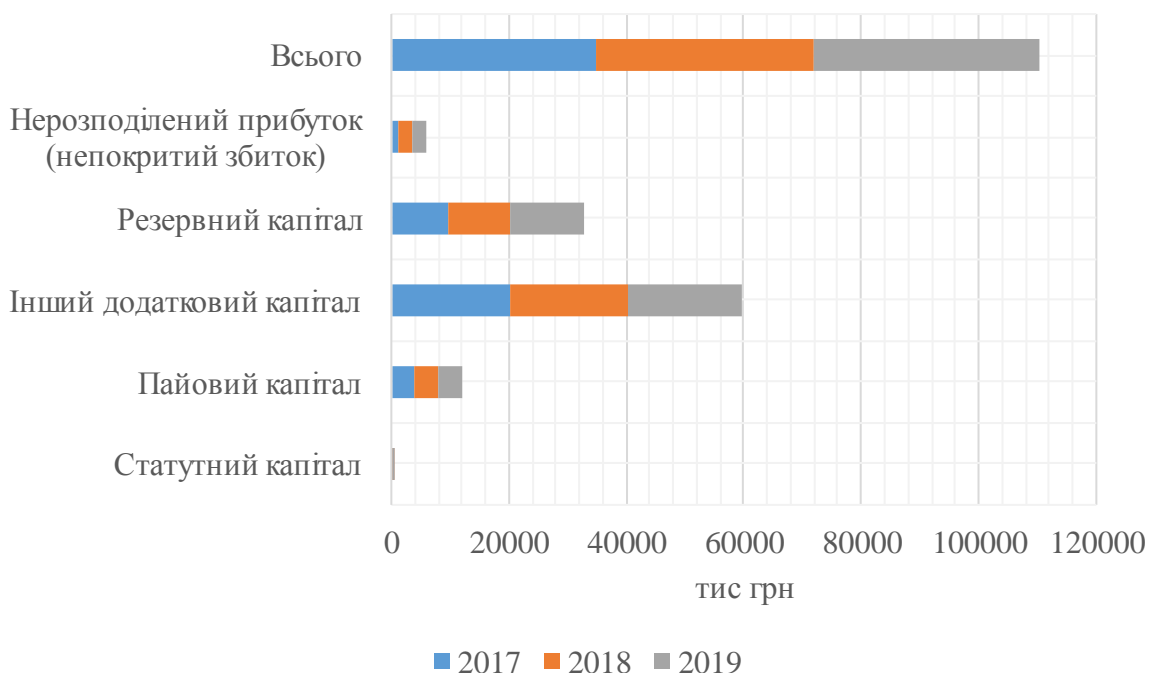

Рис. 2.2. Склад та структура власного капіталу СВК «Ружинський» Ружинського району Житомирської області (2017-2019 рр.).

В вартісному вираженні капіталу визначальну роль відіграють надходження від його резервної форми та інших додаткових форм; при цьому вартість нерозподіленого прибутку в 2019 р. зросла на 89,4 % в порівнянні з 2017 р., що свідчить про акумулювання чистої продукції підприємства з метою забезпечення реальних витрат в майбутньому. Важливе значення приділяється стану матеріально-технічного забезпечення виробництва ту умов його використання (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Основні виробничі фонди СВК «Ружинський» Ружинського району
Житомирської області та витрати на їх оновлення (2017-2019 рр.).**

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р., (+/-)
Основні фонди підприємства на початок звітного періоду, тис грн	29690,4	33094,8	33818,4	4128,0
Надходження, тис грн	3464,4	1052,4	3736,8	272,4
Основні фонди підприємства на кінець звітного періоду, тис грн	33094,8	33818,4	37530	4435,2
Річний приріст (зменш.) показника, тис грн	3464,4	1052,4	3736,8	272,4
Коефіцієнт росту ОФ	1,232	1,224	1,332	0,1
Коефіцієнт приросту ОФ	0,102	0,024	0,168	0,066
Коефіцієнт оновлення ОФ	0,144	0,036	0,132	-0,012
Нараховано зносу:				
на початок звітного періоду, тис грн	13881,6	15235,2	16362,0	2480,4
на кінець звітного періоду, тис грн	15235,2	16362	17900,4	2665,2
Залишкова вартість:				
на початок звітного періоду, тис грн	29690,4	33094,8	33818,4	4128
на кінець звітного періоду, тис грн	33094,8	33818,4	37530	4435,2
Коефіцієнт зносу,				
на початок звітного періоду, тис грн	0,564	0,552	0,576	0,012
на кінець звітного періоду, тис грн	0,552	0,576	0,576	0,024
Середньорічна вартість ОВФ, тис грн	31392,6	33456,6	35674,2	4281,6

За аналізом структури ОВФ підприємства їх вартість в 2019 р. зросла на 4128,0 тис грн. в порівнянні з 2017 р. та складає 33,8 млн грн., при цьому не суттєво змінився показник ОФ середній рівень якого в 2019 р. складає 0,576. Негативною тенденцією є зменшення рівня коефіцієнта оновлення ОФ в 2019 р. на 0,012 в порівнянні з 2017 р., що може бути компенсовано за рахунок збільшення коефіцієнта росту на 0,1 за аналогічний господарський період.

Враховуючи стан оточуючого середовища підприємства та тенденції розвитку світової економіки, в даному випадку, господарська діяльність залишається на належному рівні та спостерігаються процеси щодо забезпечення умов «утримання» виробництва з позиції очікування змін кон'юнктури регіональних ринків реалізації сільськогосподарської продукції.

2.2. Аналіз умов зовнішнього та внутрішнього економічного середовища підприємства

Досліджуване підприємство перебуває у тісному взаємозв'язку з факторами зовнішнього оточуючого середовища, що безпосередньо впливає на результативність умов його економічного зростання. Крім того специфіка ведення господарської діяльності залежить від погодних умов котрі, в період 2017-2019 рр., різко змінюються та потребують суттєвих корективів в технологічних умовах виробництва. За допомогою використання PEST аналізу було досліджено та систематизовано вплив можливих тенденцій умов зовнішнього середовища на аспекти економічної рівноваги СВК «Ружинський» в цілому (дод. В, табл. 2.3).

Результативність впливі вказує на виявлення значимості наступних складових: політичний – недосконалість фіскальної політики країни та відсутність дієвих механізмів регулювання умов захисту вітчизняних товаровиробників, надмірність рівня державного втручання в ведення господарської діяльності та недосконалість трудового законодавства; економічний вплив – дороговартісні інструменти фінансових запозичень, надмірний рівень інфляції, відсутність стратегій розвитку сільських територій, низький рівень державної підтримки товаровиробників та відсутність перспектив дієвого зростання економіки в цілому; соціальний вплив – низький рівень показників життєдіяльності населення, не раціональний розподіл валового доходу, низький рівень сприйняття якості освіти, демографічна криза сільських територій та менталітетні особливості відношення до праці; технологічний аспект – дороговартісність доступності до залучення та освоєння

нових технологій; відсутність дієвих програм технологічного переоснащення галузі сільськогосподарського виробництва; надмірне використання ресурсозатратних технологій виробництва; швидкоплинність життєвого циклу товару та низький рівень інноватики в процесах розвитку розробок та досягнень НТП в сфері сільськогосподарського виробництва. Для виявлення системних тенденцій розвитку економічних умов господарювання СВК «Ружинський» з застосуванням програмного продукту Finansist Full 6.3, було систематизовано основні показники ефективності діяльності внутрішнього господарського середовища підприємства та проаналізовано динаміку їх розвитку на перспективу (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз рівня ефективності економічного середовища СВК «Ружинський» в системі розвитку господарського середовища 2017-2019 рр.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р., (+/-)
Валова рентабельність (прибутковість) здійснених виробничих витрат, %	44,77	26,41	35,62	-9,15
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	337,88	572,82	424,71	86,83
Коефіцієнт окупності чистого доходу	4,61	6,96	5,47	0,86
Рентабельність основної діяльності підприємства, %;	40,42	17,07	21,06	-19,36
Рентабельність (прибутковість) операційної діяльності підприємства, %	40,42	17,07	21,06	-19,36
Рентабельність (прибутковість) господарської діяльності підприємства, %	38,41	12,07	20,60	-17,81
Загальний показник рентабельності підприємства за всіма видами її можливої реалізації, %	38,41	12,07	20,60	-17,81
Валова рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %	38,41	12,07	20,60	-17,81
Чиста рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %	32,83	21,73	27,63	-5,20
Рентабельність активів підприємства в звітних еквівалентах, %	31,57	10,97	17,66	-13,91
Рентабельність (прибутковість) виручки від операційної діяльності, %	2,47	1,00	1,62	-0,85
Рентабельність власного капіталу підприємства, %	30,42	14,99	17,98	-12,44

Сукупність зазначених впливів та умов внутрішнього господарського середовища підприємства дала можливість провести якісний SWOT аналіз групових характеристик впливу СВК «Ружинський» (2017-2019 рр.) та узагальнити слабкі і сильні сторони економічного середовища підприємства, а також виділити переваги і недоліки стратегії економічного зростання підприємства (дод. В, табл. 2.5). Відповідними «очікуваннями» від реалізації існуючої стратегії умов економічного розвитку підприємства стало: можливе припинення виробництва окремих видів продукції, виявлення агресивних конкурентних умов збоку інших підприємств аналогічної ніші ринку; суттєве зниження (коливання рівня) попиту на вироблену продукцію та виявлення доцільності страхування ризиків ведення господарської діяльності.

2.3. Аналіз умов використання земельних угідь підприємства в перспективі їх виробничої структуризації.

За результатами проведеного аналізу встановлено що найменш затратним ресурсом виявлення прихованих резервів стратегії економічного зростання СВК «Ружинський» є раціональне використання основного засобу виробництва (земельних угідь), котрий здатний в середньостроковій перспективі в значній мірі вплинути на суттєве зростання прибутковості підприємства. Суть виявлення даних стверджень полягає в раціоналізації виробничої структури підприємства в залежності від групових особливостей отримання прибутку від наявних виробництв галузі тваринництва, собівартості їх технологічних належностей, умов раціонального забезпечення кормової бази галузей тваринництва та низки кон'юнктурних впливів ринків реалізації сільськогосподарської продукції і сировини.

Вирощування (виробництво) високорентабельних сільськогосподарських культур не може забезпечувати умови стратегії економічного зростання підприємства в довгостроковій перспективі з позиції недоотримання базового фактору сталості в системі нехтування умовами розвитку екологічної та соціальної складових розвитку. Аналіз існуючої структури розподілу

виробничих площ СВК «Ружинський» (табл. 2.6) вказує на дотримання умов сівозміни сільськогосподарських культур та потребує суттєвого доопрацювання з позиції виробничо-прибуткової структуризації.

Таблиця 2.6

Розподіл площ сільськогосподарських угідь СВК «Ружинський» в господарській структурі виробництва 2017-2019 рр.

Культура	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2019 р. до 2017 р., (+/-) га
	га	%	га	%	га	%	
Зернові та зерно-бобові, всього	2741	76,1	2479	70,0	2613	71,8	-128,0
у тому числі:							
- пшениця озима	755	21,0	654	18,5	655	18,0	-100,0
- пшениця яра	413	11,5	529	14,9	440	12,1	27,0
- жито	20	0,6	20	0,6	12	0,3	-8,0
- гречка	234	6,5	60	1,7	180	4,9	-54,0
- кукурудза	825	22,9	911	25,7	1060	29,1	235,0
- ячмінь ярий	349	9,7	225	6,4	200	5,5	-149,0
- горох	55	1,5	30	0,8	45	1,2	-10,0
- овес	60	1,7	30	0,8	10	0,3	-50,0
- просо	20	0,6	15	0,4	5	0,1	-15,0
- інші зернові та зернобобові	10	0,3	5	0,1	6	0,2	-4,0
Соняшник	310	8,6	410	11,6	422	11,6	112,0
Соя	200	5,6	255	7,2	270	7,4	70,0
Ріпак озимий	300	8,3	387	10,9	322	8,9	22,0
Цукрові буряки	50	1,4	10	0,3	10	0,3	-40,0
Всього	3601	100,0	3541	100,0	3637	100,0	36,0

За результатами проведеного факторного групування 36 показників використаного впливу основними з яких є рентабельність окремого виробництва, собівартість, продуктивність праці, фондівдача, – а додатково введеними величинами (x_{35} – витрати на екологізацію процесу виробництва окремого виду продукції; x_{36} – витрати на інфраструктурний розвиток соціального середовища підприємства) було проведено регресійний аналіз. З застосуванням коваріаційної величини вирівнювання рядів динаміки (з максимальною похибкою 5 %) та з зазначенням лінії тренду за пріоритетом прибутковості ведення галузі рослинництва СВК «Ружинський» пропонуємо

використовувати наступну структуру сільськогосподарських угідь за можливими напрямками їх господарського використання (рис. 2.3).

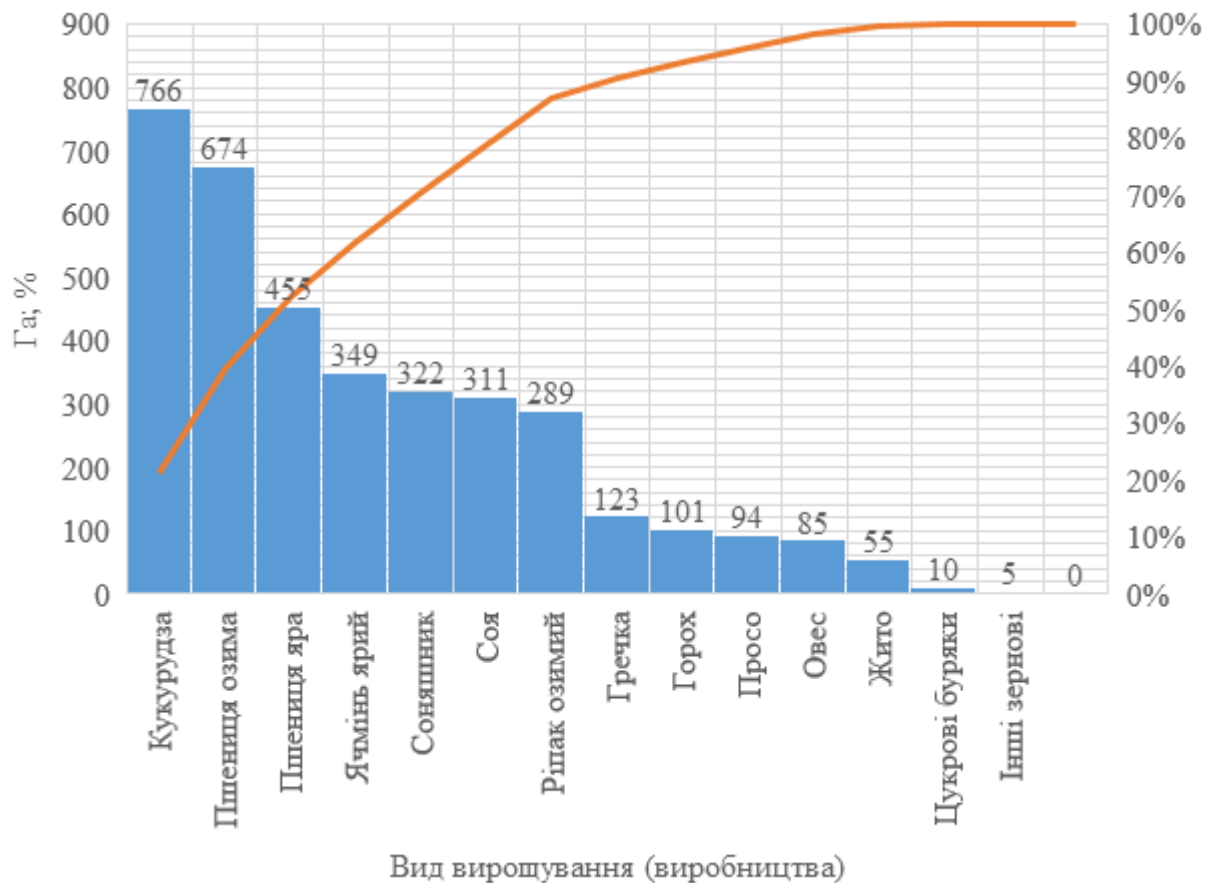

Рис. 2.3. Перспективна реструктуризація сільськогосподарських угідь СВК «Ружинський» за пріоритетністю господарського середовища при реалізації умов економічно зростання виробництва.

Наступними заходами щодо залучення та використання стратегії економічного зростання СВК «Ружинський» мають стати системні процеси проведення горизонтальної диверсифікації виробництва. Необхідність застосування таких заходів полягає в тому що виробнича система підприємства перебуває в стадії «насичення» за життєвим циклом продукції що виробляється, а якісні процеси ринкового перетворення можуть сприяти виведенню на ринок нових товарів та торгових брендів. Важливість диверсифікації підтверджується наявним диспаритетом цін відносно умов переробки сільськогосподарської продукції а також можливістю суттєвого збільшення рівня валового доходу підприємства.

2.4. Аналіз конкурентного середовища та його вплив на рівень економічного зростання підприємства.

Аналіз конкурентного середовища сільськогосподарських підприємств має передбачати оцінку регіональних аспектів реалізації товарної продукції а також враховувати об'єм ринкової ніші найближчої стратегічної групи конкурентних структур в порівнянні з аналогічними показниками самого підприємства (рис. 2.4).

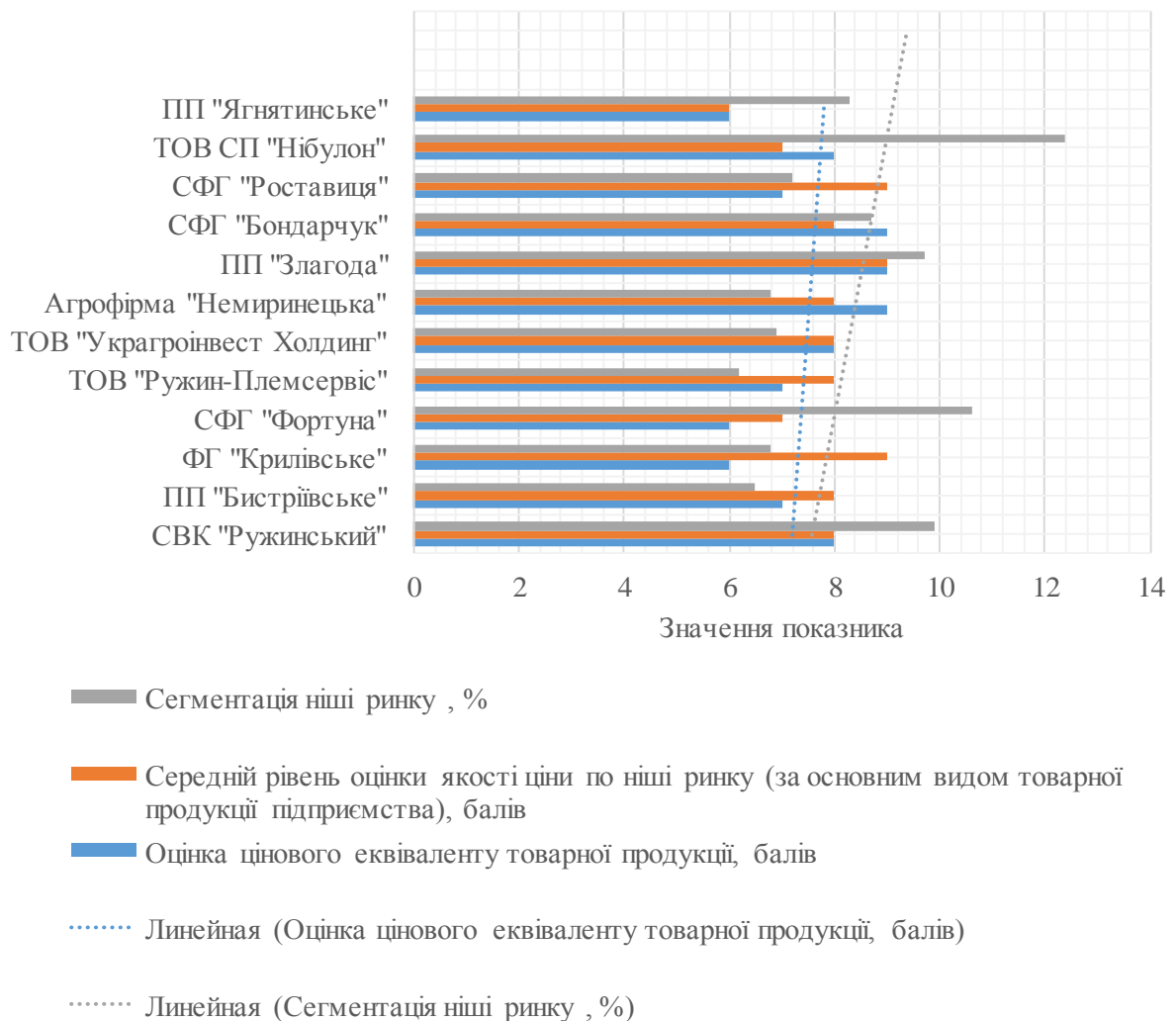

Рис. 2.4. Аналіз конкурентів СВК «Ружинський» в перспективі сегментного зростання (2017-2019 рр.).

Визначальними аспектами такого аналізу є: розміри конкуруючих господарських структур, рейтинговий аналіз ціни реалізованої продукції, загальна рейтингова оцінка аналогічних конкурентних виробництв та частка зайнятої ніші ринку.

Розділ 3. Формування альтернатив стратегії економічного зростання СВК «Ружинський» Ружинського району Житомирської області.

3.1. Моделювання процесу реалізації стратегії економічного зростання підприємства.

Економічне зростання сільськогосподарського підприємства має базуватися на умовах отримання додаткового валового доходу зі збільшенням частки чистої продукції та зменшення рівня маржинальних витрат. На нашу думку вагомим аспектом реалізації стратегії економічного зростання підприємства може стати вагоме технологічне переоснащення виробництва або проведення процесів горизонтальної диверсифікації виробництва на інноваційній основі. В свою чергу технологічне переоснащення є досить капіталомістким процесом з низьким рівнем рентабельності капіталу та тривалими термінами реалізації стратегічних альтернатив, що неминуче створює умови для набуття додаткових ризиків економічного зростання капіталу, особливо на початкових етапах реалізації такої стратегії. Тому модель реалізації стратегії економічного зростання підприємства має відповідати певним поетапним діям котрі мають бути структуровані за основними елементами їх функціонування (рис. 3.1).

Переважна більшість факторів котрі впливають на ефективність економічного зростання підприємства формуються в зовнішньому господарському середовищі на функціональність котрого підприємство здатне впливати лише товарною продукцією (якість та ціна реалізації). Тому сутність економічного зростання має передбачати можливість використання впливів технологічного характеру на зміну умов ведення процесів діючого виробництва а також предметних взаємодій щодо розширення циклів господарських операцій з позицій переробки сільськогосподарської продукції, її зберігання, транспортування та безпосередньої реалізації. Зазначений комплекс дій є досить «об'ємним» процесом в межах реалізації стратегії економічного зростання сільськогосподарського підприємства та потребує залучення суттєвого господарського ресурсу для його реалізації, в деяких випадках докорінної перебудови умов ведення виробництва зі зміною його структури управління та реалізації.

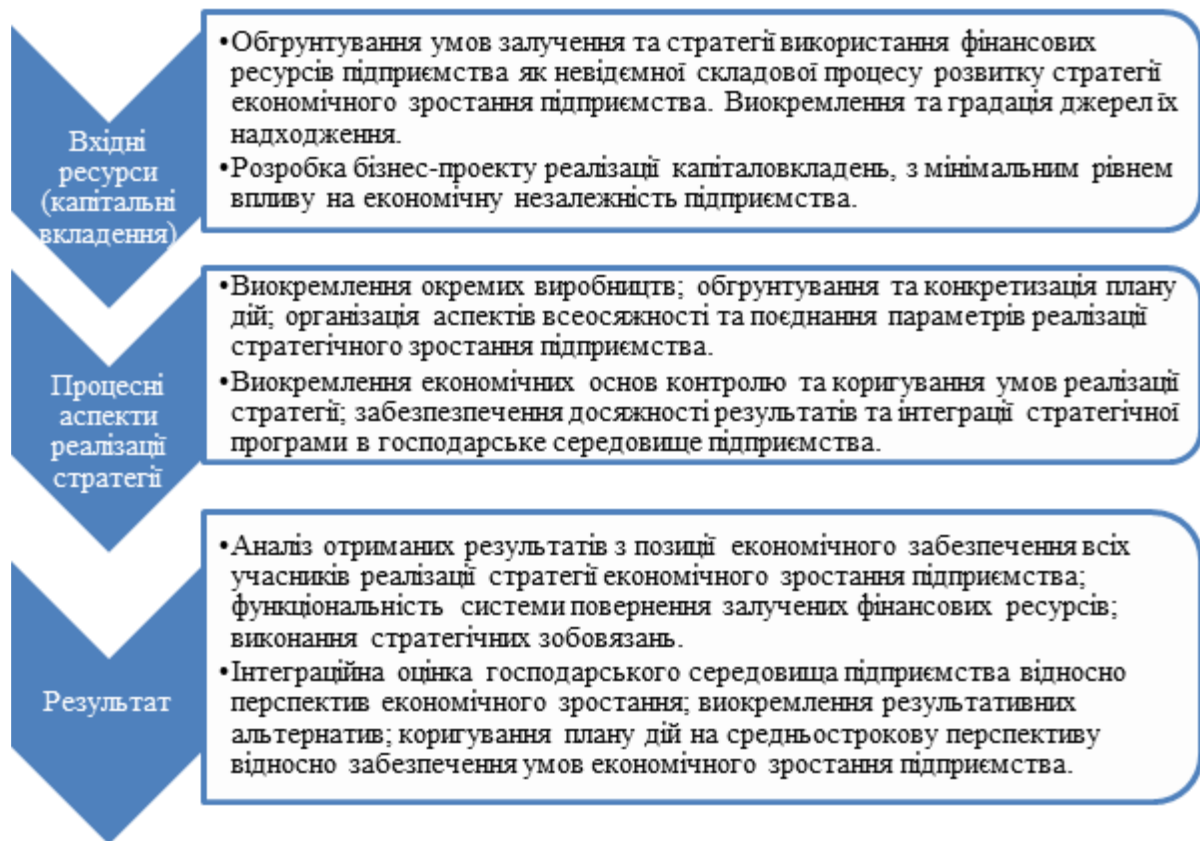

Рис. 3.1. Концептуальна модель реалізації умов стратегії економічного зростання сільськогосподарського підприємства в сучасних умовах господарювання

Для суттєвого зменшення впливу ризику в системі реалізації стратегії економічного зростання підприємства пропонуємо зменшити комплексність такого процесу до рівня окремого виробництва з умовою його всеосяжної інтеграції в загальновиробничу структуру підприємства, з збереженням можливості технологічної та інноваційної інтеграції щодо діючих виробництв з позиції забезпечення їх ефективності. Дана система дій має передбачати наявність: чіткого розуміння джерел надходження капіталовкладень та можливих умов їх повернення; реалістичного «сценарію» реалізації бізнес-проєкту; ринку реалізації продукції та перспектив його росту; просторові еквіваленти виконання проєкту з позиції їх доступності та вартості використання; узгодженість на регіональному рівні реалізації проєкту; врахування елементів соціального та екологічного середовища проєктування; відносної стабільності умов зовнішнього економічного середовища та відсутності його суттєвих динамічних зрушень.

3.2. Проектне обґрунтування умов стратегії економічного зростання підприємства.

Для реалізації стратегії економічного зростання СВК «Ружинський» пропонуємо провести процес горизонтальної диверсифікації галузі молочного скотарства з позиції часткової пастеризації та фасування молока а також його реалізації на місцевому та регіональному ринку збуту. З цією метою пропонуємо використовувати отриману продукцію (молоко) в об'ємі 2000 л. з наступною її переробкою щоденно. Всі витрати пов'язані з реалізацією даної стратегії наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Структуризація витрати на реалізацію стратегії економічного зростання СВК «Ружинський» (2021-2025 рр.).

Вид залученого використання	Умова надходження ресурсу	Вартість залученого використання, тис. грн.	Умовність використання ресурсу
Пастеризатор молока TESSA 2.5	Закупівля обладнання	868,5	Наявність спеціально обладнаного приміщення; кваліфікований персонал
Лінія розливу ПЕТ-700 (1л.; 0,5 л.; 0,33 л.)	Закупівля обладнання	812,6	Наявність спеціально обладнаного приміщення; кваліфікований персонал
Пакувальний автомат АРМ (8024)	Закупівля обладнання	633,7	Наявність спеціально обладнаного приміщення; кваліфікований персонал
СІР-мийка TESSA	Закупівля обладнання	211,3	Наявність спеціально обладнаного приміщення; кваліфікований персонал
Холодильна шафа WRAT-3	Закупівля обладнання	321,7	Наявність спеціально обладнаного приміщення; якісна електромережа
Рефрижератор Hyundai HD-65	Закупівля автомобіля	913,5	Кваліфікований персонал
Переобладнання приміщення	Наявне	612,0	Залучення послуг сторонніх організацій
Пуско-налагоджувальні роботи	Проектні організації	190,0	Залучення послуг сторонніх організацій
Навчання персоналу	Проектні організації	60,0	Залучення послуг сторонніх організацій
Інші витрати	Проектна потреба	250,0	Залучення послуг сторонніх організацій
Зведений кошторис:			4873,3

За проєктним обґрунтуванням вартості структуризації витрат підприємства на реалізацію умов стратегічного зростання необхідна сума в розмірі 4873,3 тис грн. Дані фінансові вливання пропонуємо частково отримати з чистого прибутку підприємства в розмірі 1873,3 тис грн та взяти позику в комерційному банку в розмірі 3000,0 тис грн. строком на 3 роки. Оскільки власні кошти не потребують утворення зобов'язань щодо умов їх повернення, обрахуємо вартість використання залученого фінансового ресурсу з врахуванням вартості амортизації наведеного проєктування (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Проєктування умов використання залучених фінансових ресурсів (кредиту) СВК «Ружинський» для реалізації стратегії економічного зростання підприємства (2021-2023 рр.).

Загальна вартість запозиченого зовнішнього ресурсу в сумі з амортизаційними відрахуваннями, страховими платежами та відсотковою ставкою за користування кредитом (22 % річних) складе 6417,8 тис грн, – а вартість реалізації стратегії економічного зростання підприємства з врахуванням всіх витрат – 8291,1 тис грн.

3.3. Обґрунтування проєктної ефективності реалізації стратегії економічного зростання підприємства.

Ефективність запропонованого нововведення покладається на умови щоденної реалізації 2000,0 л. фасованого молока за ціною 22,0 грн. Зазначена ціна є нижчою відносно її середньоринкового рівня та дасть можливість в короткостроковому господарському періоді отримати конкурентні переваги та «завоювати прихильність споживачів» Собівартість виробництва молока в СВК «Ружинський» складає 6,20 грн. за 1 кг. Витрати на пастеризацію, фасування, зберігання, транспортування, реалізацію та рекламу будуть складати 7,30 грн. на 1 л. Повна собівартість 1 л. молока, в такому випадку, складе 13,50 грн. (рис. 3.3). Додаткова виручка від реалізації фасованого молока складе 44,0 тис грн, що значно вплине на формування маржинального доходу підприємства в середньостроковому періоді господарювання.

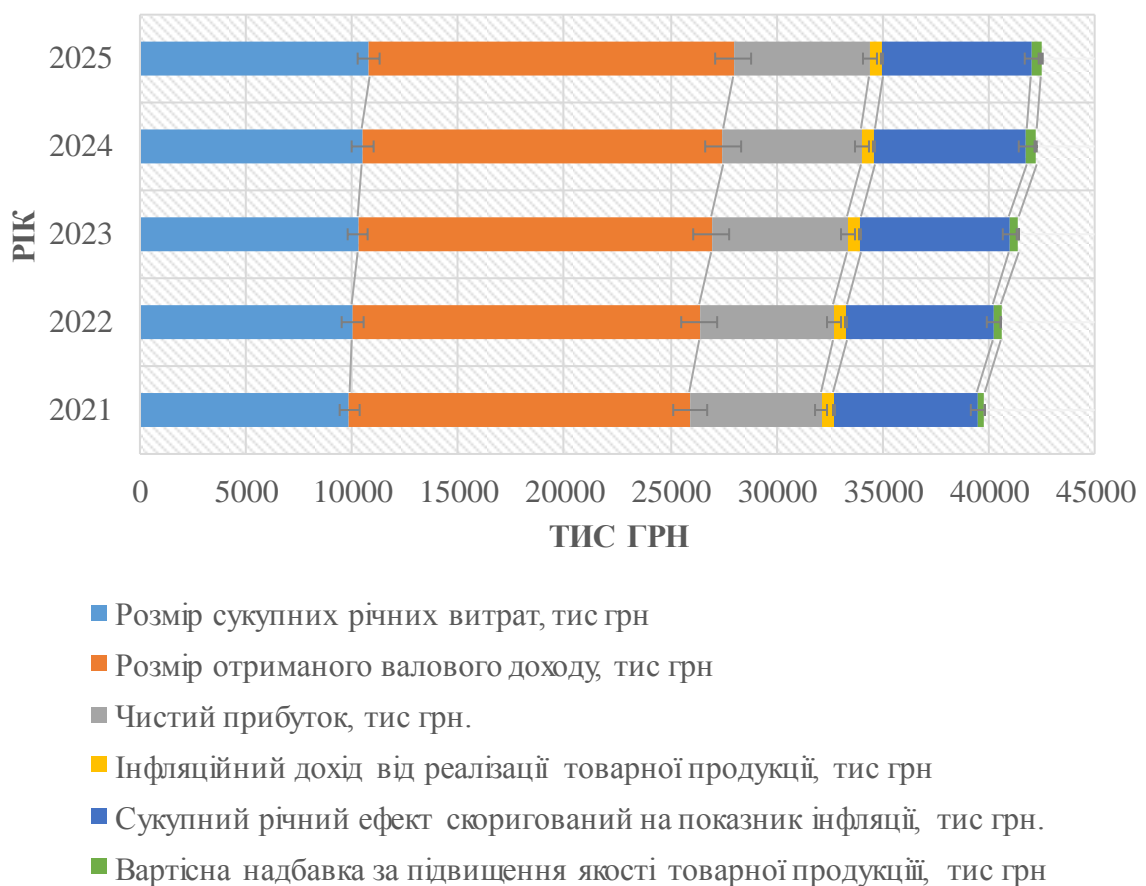

Рис. 3.3. Прогнозування ефективності реалізації проєкту стратегії економічного зростання підприємства на перспективу 2021-2025 рр.

Варто зазначити що розмір сукупний витрат підприємства за весь період реалізації проєкту стратегії економічного зростання підприємства складе 62,4 млн грн, при вартості загального показника валового доходу 100741,0 млн грн. Сукупний господарський ефект варто також коригувати на прогнозний показник рівня інфляції а також враховувати вартісний приріст отриманих надходжень від якості реалізованої продукції.

Важливою складовою реалізації проєкту стратегії економічного зростання підприємства є зазначення періодів та термінів його окупності, оскільки їх результативність буде безпосередньо впливати на формування ризикових ситуацій та формувати міру їх вираження. Рентабельність проєкту складе 62,2 % (рис. 3.4).

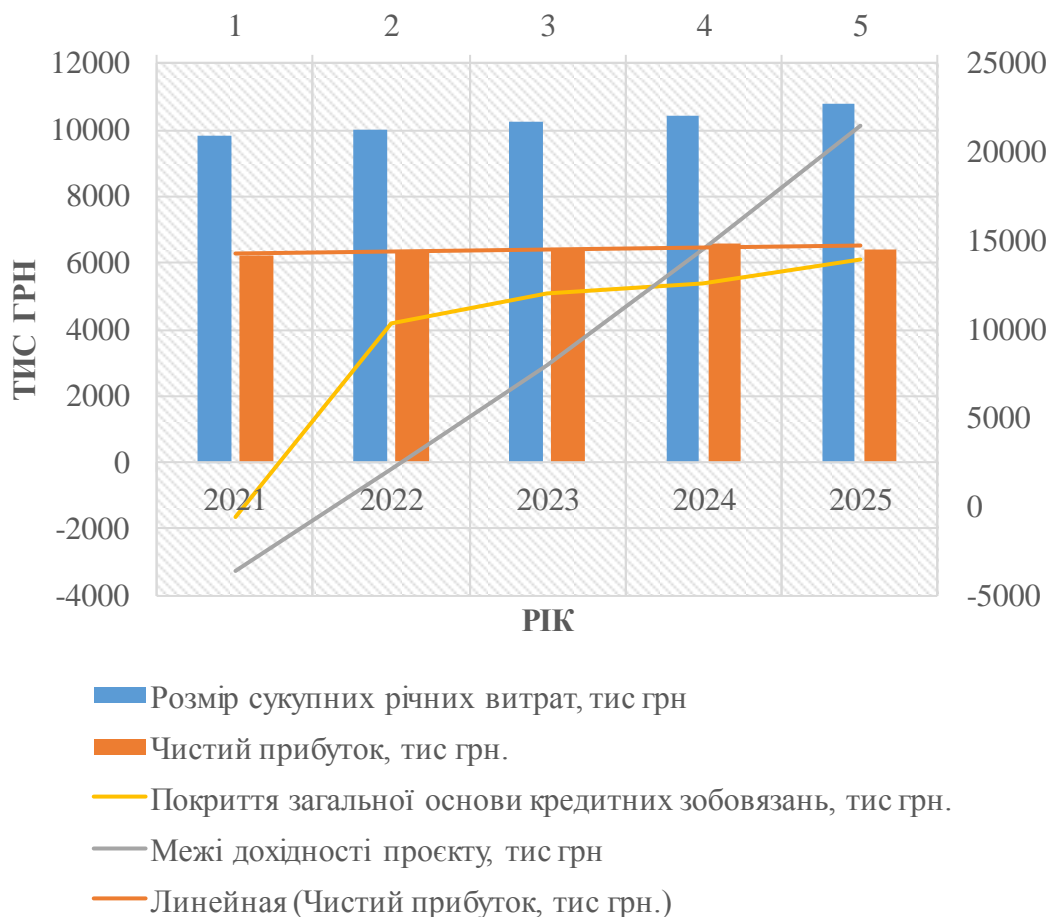

Рис. 3.3. Схематичне моделювання реалізації проєкту стратегії економічного зростання СВК «Ружинський» на основі виведення лінійного відхилення за розміром чистого прибутку 2021-2025 рр.

За результатами проведеного обґрунтування ефективності реалізації проєкту стратегії економічного зростання підприємства можна стверджувати що точка беззбитковості буде «пройдена» в 3 кварталі 2022 р., а забезпеченість покриття кредитного ресурсу відбудеться в 4 кварталі 2021 р. Доцільність наведеного проєктного обґрунтування підтверджується розрахованими показниками ефективності. При цьому існує висока ймовірність втрати капіталу на початкових етапах реалізації проєкту, оскільки досить складно передбачити розвиток ринкових процесів відносно умов реалізації товарної продукції підприємства.

3.4. Обґрунтування моделі стратегії економічного зростання підприємства в довгостроковій перспективі.

Безумовною результативністю досягнення високого рівня економічного зростання СВК «Ружинський» є стратегій «глобалізації» виробничої системи підприємства та вихід на зовнішні ринки збуту продукції (дод. Г, рис. 3.4). Досягнення наведених альтернатив покладається на реалізацію умов докорінної перебудови існуючої господарської структури підприємства, та приведення умов її діяльності до європейських стандартів якості ISO.

Забезпечення реалізації стратегії економічного зростання підприємства в довгостроковому господарському періоді вимагає залучення вагомих капіталовкладень та детального обґрунтування умов її реалізації. Допустимість незначних відхилень від умов стратегічного планування може спричинити санацію в діяльності всього підприємства, оскільки дана стратегія має враховувати комплексність технологічного переоснащення всієї виробничої системи. Зростання рівня ризику, в даній ситуації, може спричинятися непередбачуваною поведінкою конкурентів а також нестабільністю самого економічного середовища. Успішність в реалізації даної стратегії створить передумови для суттєвого розширення виробництва та значного зростання рівня загальної рентабельності підприємства при набутті суттєвих конкурентних переваг.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Стратегія економічного зростання сільськогосподарських підприємств має ряд особливостей в силу дії специфіки галузі та виявлення впливу надмірного ризику в порівнянні з напрямками ведення бізнесу. Головною особливістю стратегічного планування економічного зростання є набуття конкурентних переваг в довгостроковому періоді господарювання. Особливістю використання такої стратегії є використання «змішаних» стратегічних наборів.

Методика реалізації моделі економічного зростання сільськогосподарського підприємства передбачає реалізацію принципу покладання на наявний реалізаційний ресурс. В процесі стратегічного планування передбачається врахування ряду особливостей котрі в значній мірі впливають на формування результативних показників ефективності. В значній мірі успішність реалізації такої стратегії залежить від умов зовнішнього середовища сільськогосподарського середовища.

За результатами середньостатистичної вибірки в системі реалізації стратегії економічного зростання було обрано СВК «Ружинський» Ружинського району Житомирської області. Досліджуване підприємство має достатньо потужну матеріально-технічну базу виробництва, представлене розширеним «спектром» виробництва продукції рослинництва та тваринництва та має значні резерви накопичення нерозподіленого чистого прибутку за досліджуваний період 2017-2019 рр. За результатами проведеного аналізу внутрішнього середовища підприємства виявлено тенденції щодо зниження рівня рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції на 9,15 % в 2019 р. в порівнянні з 2017 р. Проведено аналіз використання земельних угідь підприємства та, з використанням результатів факторного аналізу за 36 економічними показниками, визначено оптимальну структуру посівних площ підприємства з позиції надходження валового доходу та принципів сталого розвитку господарської системи.

Модель стратегії економічного зростання підприємства має містити 3 основні складові: вхідні ресурси, процесні аспекти реалізації та результат що виділяє унікальність такого підходу власне для самих сільськогосподарських підприємств. В проектному обґрунтуванні стратегії економічного зростання підприємства пропонуємо використати горизонтальну диверсифікацію галузі молочного скотарства при наступній пастеризації та фасуванню молока. Вартість наведеного проектного обґрунтування складе 4873,3 тис грн. Реалізація зазначеного проектного обґрунтування частково покладається на власний ресурс в сумі 1873,3 тис грн та залучені кредитні кошти – 3000,0 тис грн. Кредитний ресурс планується використовувати з 2021 р. до 2023 р.

Ефективність реалізації стратегії економічного зростання підприємства підтверджується достатньо високим рівнем рентабельності 62,2 %, термінами проходження точки беззбитковості в 3 кварталі 2022 р. та забезпеченістю покриття кредитного ресурсу в 4 кварталі 2021 р. Наведені факти значно знижують ймовірність виникнення понад нормових ризиків впливу відносно ймовірності втрати залученого капіталу.

Використання стратегії економічного зростання підприємства в довгостроковій перспективі вимагає докорінної перебудови структури виробництва СВК «Ружинський», значного залучення інвестиційних ресурсів та розробки дієвої програм використання інструментів реалізації приведених умов. Дієвість даного планування варто розглядати з позиції виведення товарної продукції підприємства на зовнішні ринки збуту, а саму виробничу систему підприємства необхідно приводити до стандартів якості функціонування провідних економічних систем світу.

Сукупність альтернатив реалізації стратегії економічного зростання підприємства в значній мірі піддається впливу умовам зовнішнього економічного середовища. Реалізація фактору успішності в даному виді стратегічного планування має покладатися на підтримку регіональних програм розвитку функціонування сільськогосподарських підприємств та містити елементи їх сталості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Березівський П. С. Економічна ефективність виробництва сільськогосподарської продукції в аграрних формуваннях : монографія. Л, Ліга-Прес. 2015. 233 с.
2. Вакульчик О. М. Корпоративне управління : економіко-аналітичний аспект. Дніпропетровськ, Пороги, 2013. 257 с.
3. Василенко В.О. Стратегічне управління підприємством : навч. посіб. 3-тє вид., виправл. і допов. К, Центр навч. л-ри. 2014. 400 с.
4. Винокуров В.А. Организация стратегического управления на предприятии. М, Центр экономики и маркетинга. 2015. 270 с.
5. Вінник О. Господарські товариства і виробничі кооперативи : правове становище. К, Знання. 2012. 308 с.
6. Діагностика стану підприємства: теорія і практика : монографія / За заг. ред. А. Е. Воронкової. Запоріжжя, ВД «ІНЖЕК». 2014. 448 с.
7. Длігач А. О. Стратегічне маркетингове управління : монографія / А. О. Длігач. Київ, Алерта. 2012. 270 с.
8. Дорошкевич Д. В. Стратегічне управління інвестиційним процесом у регіональних транспортно-логістичних системах : проблеми теорії і практики : монографія. Херсон, ПП Грінь Д. С. 2014. 319 с.
9. Єрмошенко М. М. Проблеми державного регулювання інноваційного розвитку підприємств і шляхи їх розв'язання. *Актуальні Проблеми Економіки*. Київ, Київ ЦНТЕІ. 2010. № 3. С.45-54.
10. Захарченко В. І. Розвиток стратегічних підходів до управління підприємством у нестабільних умовах : колект. моногр. / [В. І. Захарченко, М. М. Меркулов, О. В. Балахонова та ін.]; під ред. В. І. Захарченко. Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Донецьк, НОУЛІДЖ. 2014. 187 с.
11. Калінеску Т. В. Інноваційна стратегія розвитку підприємств на основі збалансованої системи показників : монографія. Східноукраїнський нац. ун-т ім. В. Даля. Луганськ, СНУ. 2013. 286 с.

12. Отенко В. І. Стратегічний вибір підприємства та його реалізація : монографія. Харк. нац. екон. ун-т. Харків, ВД «ІНЖЕК». 2010. 330 с.
13. Отенко І. П. Оцінка гнучкості підприємства для виявлення резервів його розвитку. *Економіка розвитку*. Харків, ХНЕУ. 2010. №3(35). С. 77-80.
14. Павлова В. А. Стратегічне управління ресурсним потенціалом : концепція, механізм, стратегія : монографія. Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля. Дніпропетровськ, Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля. 2014. 150 с.
15. Васьківська К. В. Організаційно-економічний механізм функціонування сільськогосподарських підприємств : теорія, методика, практика : монографія. Львів, Ліга-Прес. 2017. 183 с.
16. Васьківська К. В. Функціонування сільськогосподарських підприємств у контексті розвитку сільських територій: наукові основи, стан і перспективи : монографія. Л, ПАІС. 2010. 196 с.
17. Ващик М. С. Ефективність кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств : монографія. Л, Ліга-Прес. 2012. 185 с.
18. Вишняк Г. О. Формування системи моніторингу інвестиційного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2017. № 1. С. 58-62.
19. Володін С. А. Інноваційний провайдинг на наукоємкому аграрному ринку: теоретико-методологічні аспекти. *Економіка АПК*. 2006. № 6. С. 9-19.
20. Вортар Т.І. Теоретичні засади щодо інноваційного та постіндустріального розвитку світової економіки. *Питання інтелектуальної власності*. К, 2011. Вип. 9. С. 250-258.
21. Голік В. В. Стратегічний набір як ефективний інструмент забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 2. С. 15-24.
22. Гривківська О. В. Забезпечення фінансової безпеки сільського господарства : монографія. Т. Астон. 2012. 337 с.

23. Гудзинський О. Д. Управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств в умовах їх інноваційного розвитку : монографія. Київ, Компринт. 2017. 255 с.
24. Гуменюк В.С. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. *Економіка і суспільство*. 2016. №3. С.189-192.
25. Гуменюк В.С. Фактори зростання прибутку підприємства. *Молодий вчений*. 2016. №7(34). С. 46-49.
26. Дмитрієва Н. А. Визначення економічної ефективності на макро- та мікрорівні. *Фінанси України*. 2000. № 9. С. 68-72.
27. Євдокімова М. О. Напрями підвищення ефективності виробничо-фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. Л, 2011. 20 с.
28. Жигалкевич Ж.М. Система управління прибутком як умова ефективного функціонування підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. №4. С.145-148
29. Зарембо Ю. Г. Методичні засади визначення порівняльної ефективності інвестицій. *Фінанси України*. 2007. № 8. С. 117-122.
30. Кіндрацька Г.І. Стратегічний менеджмент: навч. Посібник. 2-ге вид., перероб. і доповн. Львів, Вид-во Львівської політехніки. 2010. 406 с.
31. Коваль П. В. Відтворення в сільськогосподарських підприємствах: темпи, пропорції, ефективність : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук Л, 2011. 20 с.
32. Кошельник В. М. Стратегія економічного розвитку сільськогосподарських підприємств у контексті активізації виробничої діяльності. *Бізнес Інформ*. 2017. № 1. С. 194-199.
33. Кульчій І. М. Організаційно-правове забезпечення диверсифікації сільських територій за участю сільськогосподарських товаровиробників : монографія. Харків, Юрайт. 2017. 168 с.
34. Міщенко К. Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення. К. Інтернаука. 2017. № 2 (2). С. 105-107.

35. Моторний В.М. Тенденції розвитку глобальних світових процесів до 2015 року (на основі доповіді Національної ради з розвідки США). *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. К., 2010. Вип. 93. ч. 1. С. 120-122.
36. Соколова Л. В. Стратегічне управління малими машинобудівними підприємствами в умовах нестабільного зовнішнього середовища : монографія. Харків, Точка. 2014. 277 с.
37. Сталінська О. В. Реалізація принципів сталого розвитку в стратегічному управлінні підприємством : монографія. НАН України. Ін-т економіки промисловості. Донецьк, СПД Купріянов. 2012. 320 с.
38. Сторонянська І. З. Фінансова спроможність регіонів у контексті бюджетно-податкової децентралізації. *Фінанси України*. 2015. №6. С. 44-57.
39. Харкова Л. О. Глобалізація світової економіки та її вплив на міжнародний рух капіталу. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2009. Вип. 82, ч. 2. С. 95-100.
40. Черняк К.С. Цивілізаційний розвиток світової економіки: етапи і концепції. *Вісник Академії митної служби України. Серія "Економіка"*. Д., 2010. № 2. С. 31-38.
41. Шкодін І. В. Сучасні тенденції самоорганізації світової економічної системи. *Економіка України*. 2012. № 9. С. 70-77.
42. Шутак І. Д. Правове регулювання міжнародних економічних відносин : навч. посіб. К, Алерта, 2012. 412 с.
43. Ястремська О. М. Управління інноваційною діяльністю : монографія. Харків, ВД «ІНЖЕК», 2010. 404 с.
44. Ястремська О. М. Формування відносин підприємства із суб'єктами зовнішнього середовища : монографія. Харків, Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2014. 240 с.

ДОДАТКИ

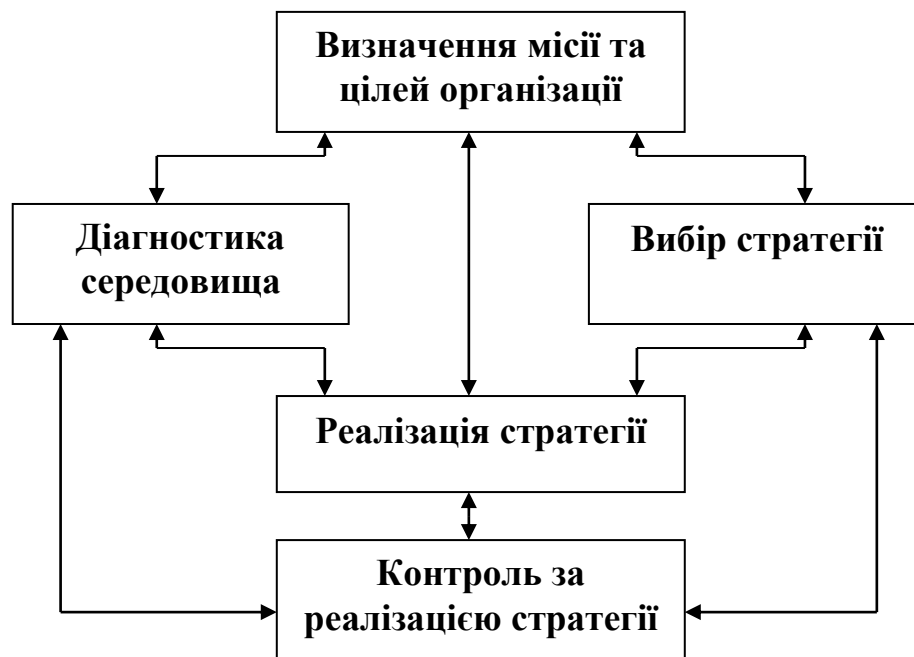

Рис. 1.1. Процес реалізації стратегії економічного зростання підприємства

Стратегічна мета	Стратегічна перевага	
	Унікальність, як вона сприймається покупцем	Становище низько затратної фірми
У межах ринку	ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ	МІНІМАЛЬНІ ВИТРАТИ
Тільки у конкретному сегменті	ЗОСЕРЕДЖЕННЯ	

Рис. 1.2. Структуризація стратегічних переваг в системі стратегії економічного зростання підприємства

Таблиця 1.1

Набір стратегічних альтернатив реалізації цілей економічного зростання сільськогосподарського підприємства

<i>Вираження цілей в вартісних показниках</i>	<i>Стратегічні альтернативи реалізації цілей</i>
1. Зростання доходів, прибутку; 2. Збільшення дивідендів; 3. Підвищення рентабельності; 4. Підвищення ціни акції; 5. Збільшення рентабельності інвестованого капіталу; 6. Стійкий фінансовий стан на ринках реалізації продукції; 7. Задовільні показники економічної доданої вартості (EVA) ¹ ; 8. Зростання ринкової доданої вартості (MVA) ² .	1. Збільшення частки ринку; 2. Перевага над конкурентами за рівнем якості продукції, асортиментом, витратами, організацією продажу, популярністю торгової марки, рівнем обслуговування, рівнем задоволення споживачів, географічним охопленням 3. Доставка точно в строк; 4. Лідерство у технологіях, інноваційній діяльності.

Джерело: власні розробки автора на основі джерела [7].

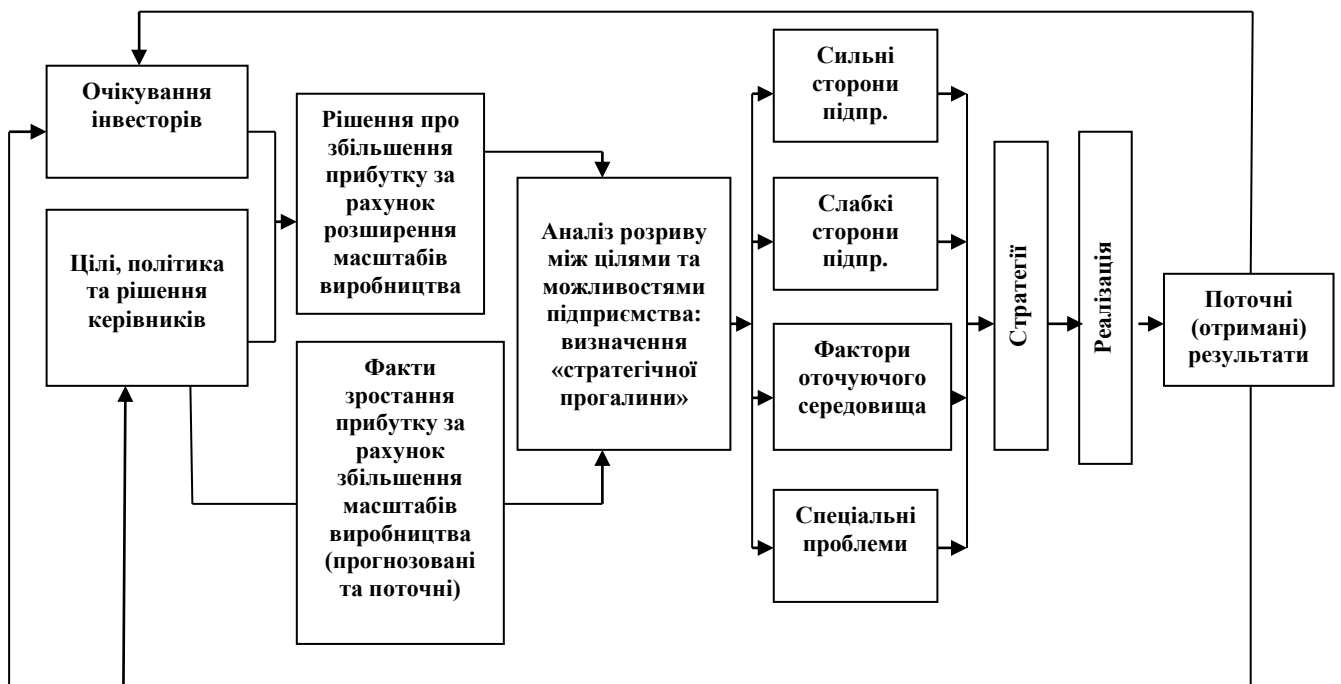

Рис. 1.3. Схематична модель реалізації стратегії економічного зростання сільськогосподарського підприємства

¹ EVA - операційний прибуток після сплати податків, скорегований на ставку дисконту.

² MVA – різниця між ринковою вартістю компанії та вартістю інвестованого капіталу.

Перспективи галузі 100	Подвоїти об'єм виробництва чи згорнути бізнес	Стратегія посилення конкурентних переваг	Лідер виду бізнесу
	Обережно продовжувати бізнес або частково згортати виробництво	Обережно продовжувати бізнес	Стратегія росту
	Стратегія згортання бізнесу	Стратегія часткового згортання	Стратегія генератора готівки
0	Конкурентоспроможність підприємства		100

Рис. 1.4. Матриця планомірної політики стратегії економічного зростання сільськогосподарського підприємства

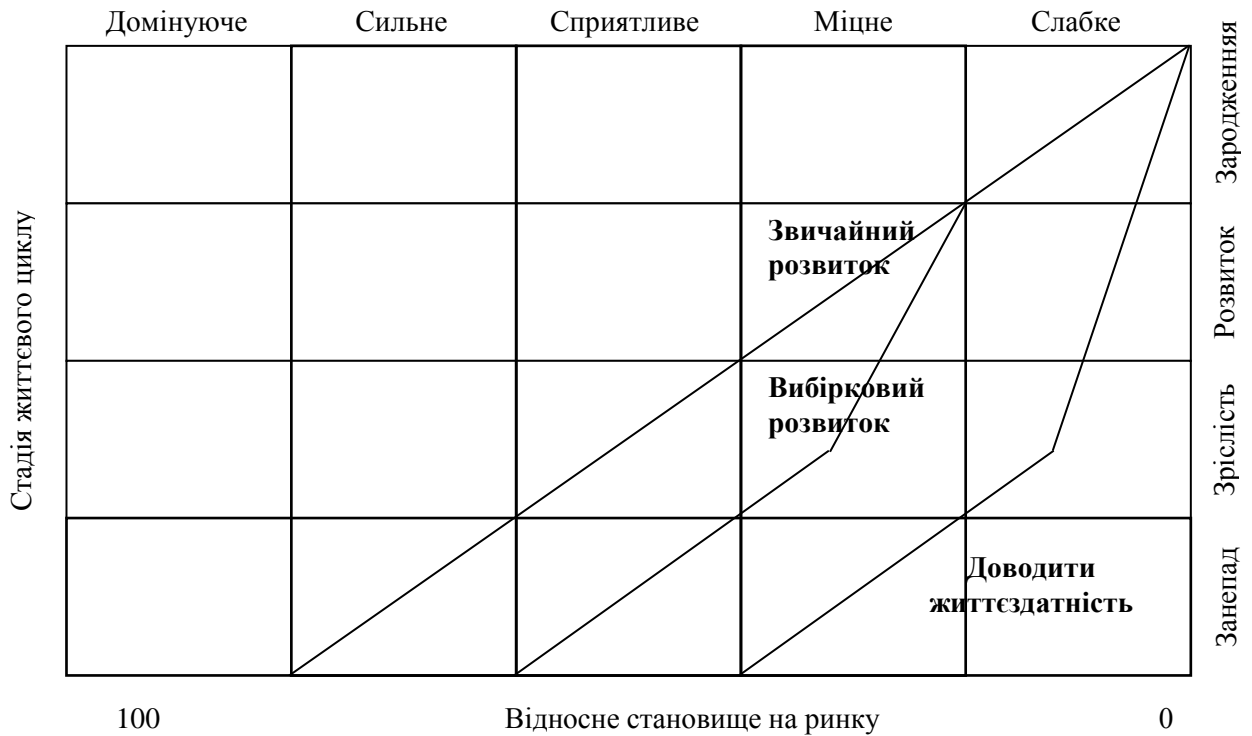

Рис. 1.5. Схема вибірковості розвитку стратегічного середовища сільськогосподарського підприємства в умовах економічного розвитку

Додаток В

Таблиця 2.1

Склад і структура товарної продукції в СВК «Ружинський» Ружинського району Житомирської області в 2017-2019 рр.

Вид продукції	2017 р.		2018 р.		2019 р.		В середньому за 2017-2019 рр.	
	тис грн	%	тис грн	%	тис грн	%	тис грн	%
<i>Продукція рослинництва</i>								
Зернові та зерно-бобові – всього	2416	19,1	2621,5	18,9	4735,5	26,5	3257,7	22,1
з них:								
пшениця озима	1343	10,6	1424,5	10,3	3532	19,8	2099,8	14,2
пшениця яра	1	-	-	-	-	-	-	-
жито	9	0,1	-	-	31,2	0,2	-	-
гречка	490	3,9	793,9	5,7	434,9	2,4	572,9	4,0
кукурудза на зерно	28	0,2	79,6	0,6	241,4	1,3	116,3	0,8
ячмінь ярий	487	3,9	238,9	1,7	458,4	2,6	394,8	2,7
горох	2	-	0,2	-	0,6	-	0,9	-
овес	2	-	36,2	0,3	0,7	-	13	0,1
просо	54	0,4	48,2	0,3	36,3	0,2	46,2	0,3
Соняшник	155	1,2	148,8	1,1	628,8	3,5	310,9	2,1
Соя	128	1,0	200,9	1,4	244,9	1,4	191,3	1,3
Ріпак озимий	-	-	24,7	0,2	-	-	-	-
Цукрові буряки	273	2,2	293,9	2,1	-	-	-	-
Інша продукція рослинництва	13	0,1	30,5	0,2	46,5	0,3	30	0,2
Разом по рослинництву	2985	23,6	3320,3	23,9	5655,7	31,7	3987	27,0
<i>Продукція тваринництва</i>								
Вирощування (в живій масі):								
ВРХ	1116	8,8	1918,4	13,8	1823,9	10,2	1619,4	10,9
свиней	1766	13,9	1516	11,0	1900	10,6	1727,3	11,7
Молоко	6736	53,2	7037,6	50,6	8432,2	47,3	7401,9	50,0
Мед	22	0,2	19,6	0,1	11,7	0,1	17,8	0,1
Інша продукція тваринництва	8	0,1	19,8	0,1	18,8	0,1	15,5	0,1
Разом по тваринництву	9648	76,2	10511,4	75,6	12186,6	68,3	10782	72,8
Послуги в сільському господарстві	21	0,2	77,4	0,5	2,7	0,0	33,7	0,2
Всього	12654	100	13909,1	100	17845	100	14802,7	100

Таблиця 2.3

PEST-аналіз тенденцій, що мають істотне значення для стратегії економічного зростання СВК «Ружинський» в 2017-2019 рр.

Політичний (вкл. Правовий) - P	Економічний – E	Соціальний - S	Технологічний - T
<ul style="list-style-type: none"> – податкова політика – захист вітчизняного сільсько-господарського товаровиробника – захист прав споживачів – трудове право – державне втручання – політична стабільність 	<ul style="list-style-type: none"> – економічне зростання – відсоткова ставка та кредитно-грошова політика – державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників – диспаритет цін – політика щодо безробіття сільського населення – рівень інфляції 	<ul style="list-style-type: none"> – розподіл доходів – демографічна ситуація на селі – удосконалення охорони праці – освіта – життєвий рівень населення – відношення до роботи 	<ul style="list-style-type: none"> – державна підтримка щодо наукових розробок – технологічний розвиток галузі – нові розробки та розвиток – життєвий цикл та швидкість зношування застарілої техніки – використання енергетичних ресурсів та їх затрати – фокусування галузі на новітні технології

Таблиця 2.5

Характеристика сильних та слабких сторін СВК «Ружинський» в системі стратегії економічного зростання 2017-2019 рр.

Характеристика господарства Чинники зовнішнього середовища	Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прилеглисть підприємства до транспортної інфраструктури 2. Ефективність управління 3. Наявність транспортних засобів 4. Наявність коштів для розвитку нових видів діяльності 5. Високий рівень забезпеченості кваліфікованим персоналом 6. Якість продукції 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обмеженість площ землекористування 2. Висока зношеність ОВФ 3. Відсутність спеціалістів зі збуту
Можливості (O)	Очікування (S+O)	Очікування (W+O)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Відповідна законодавча база 2. Функціонування окремих державних програм для підтримки кооперативів 3. Відносна політична стабільність 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання обсягів виробництва продукції 2. Розширення асортименту продукції 3. Створення власної торгівельної мережі 4. Формування ефективної товарної політики 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Модернізація основних засобів і впровадження передових технологій 2. Розширення каналів збуту продукції 3. Збільшення частки ринку
Загрози (T)	Очікування (T+S)	Очікування (T+W)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Збільшення частки імпортової продукції 2. Високий рівень інфляції 3. Мінливість законодавства 4. Високий рівень податків 5. Велика кількість конкурентів 6. Диспаритет цін 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Диверсифікація виробництва 2. Пошук нових торгових партнерів 3. Відмова від застарілих технологій 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Згорання видів діяльності 2. Конкуренція з боку інших підприємств 3. Відсутність попиту на продукцію 4. Страхування ризиків в сільському господарстві

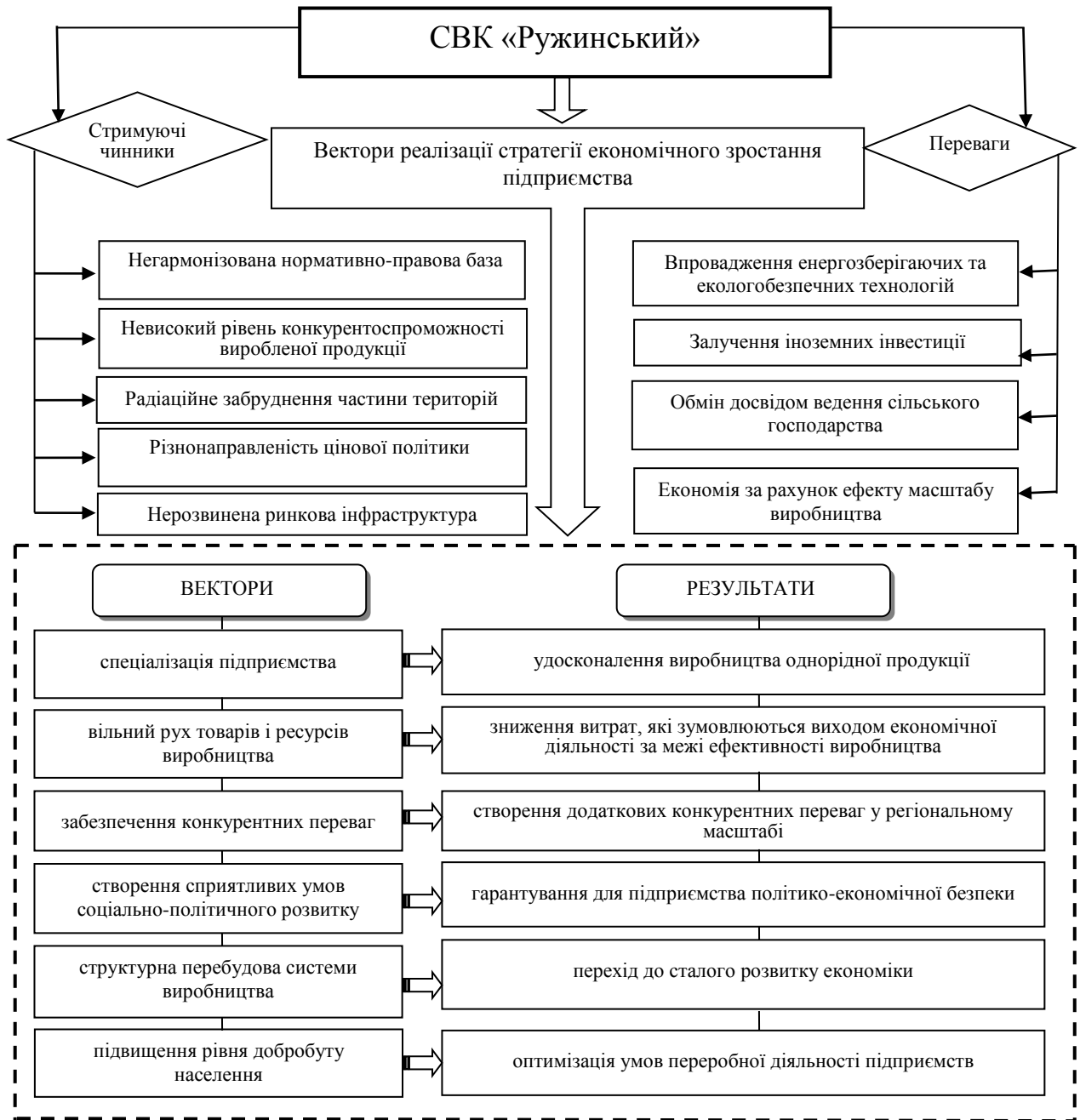

Рис. 3.4. Модель реалізації стратегії економічного зростання СВК «Ружинський» в довгостроковому періоді господарювання